

Identifying and Analyzing the Awareness and Informing Needs of the Arabic-Speaking Communities of Khuzestan Province in Public Library Services

Mansoor Koohi Rostami

Assistant Prof., Department of Knowledge and Information Science, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. (Corresponding Author), Email: m.rostami@scu.ac.ir

Sara Nildarar

Master's degree in Knowledge and information science, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. Email: S.nildarar4164@gmail.com

Mojtaba Jahanifar

Assistant Prof., Department of Education, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. Email: m.jahanifar@scu.ac.ir

Received: 2024-04-22	Revised: 2024-05-21	Accepted: 2024-08-14	Published: 2024-12-20
Citation: Kohi Rostami, M., Nildarar, S. and Jahanifar, M. (2025). Identifying and analyzing the awareness and informing needs of the Arabic-speaking communities of Khuzestan province in the field of public library services. <i>Library and Information Science Research</i> , 14(2), 97-114. doi: 10.22067/infosci.2024.87306.1202			

Abstract

Introduction: This study aims to identify and evaluate the information needs and awareness levels of Arabic-speaking communities within Khuzestan Province with a specific focus on public library services. Recognizing the distinct cultural, linguistic, and social characteristics of these communities, this research seeks to understand how their information requirements differ from those of other population groups. Given the pivotal role of public libraries in fostering knowledge, culture, and public consciousness, this study endeavors to determine the specific needs of these communities and to provide recommendations for enhancing library services accordingly. Moreover, the research explores the potential of public libraries to serve as authoritative and current information hubs, not only fulfilling the educational and cultural aspirations of these communities but also contributing to the formation of their cultural identity.

Methodology: The study adopted an exploratory mixed-methods approach, incorporating both qualitative and quantitative methodologies. Qualitative data were collected through focus group discussions conducted in selected cities within Khuzestan Province. These discussions provided in-depth insights into the target community's information and awareness needs. Thematic analysis was employed to identify and categorize key themes within the qualitative data. To quantitatively validate these findings, a quantitative phase was implemented. A structured questionnaire was administered to a statistical sample of 517 Arabic-speaking members of public libraries in Khuzestan Province, selected from a total population of 20,000. By comparing the qualitative and quantitative results, the researchers were able to generalize the identified needs to the broader population.

Findings: Qualitative findings revealed four primary informational and awareness requirements among Arabic-speaking communities in Khuzestan Province: 1) Identity-Building Environments: A strong need exists for spaces that foster and strengthen the cultural and linguistic identity of these communities; 2) Identity-Centric Information Dissemination:

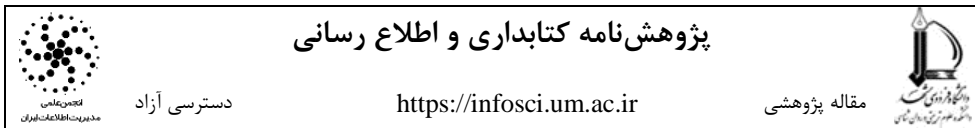

The provision of information reinforcing the cultural and social identity of these communities is essential; 3) Comprehensive Resource Collections: A wide array of informational resources is required to meet the diverse needs of these communities; 4) High-Profile Media Engagement: The utilization of various media platforms to enhance awareness and information dissemination is crucial. Quantitative analysis determined that "identity-focused information dissemination" was the paramount priority, emphasizing the critical role of culturally and linguistically appropriate content for target community members. Subsequent in importance were prominent media activities, comprehensive resource collections, and identity-building spaces. Furthermore, the data analysis unveiled substantial disparities in specific informational requirements across age and gender demographics. For example, pronounced differences emerged in the demand for identity-building spaces among various age groups, whereas no appreciable variation was detected in the preference for prominent media activities between men and women.

Conclusion: The findings of this study emphasize the critical role of public libraries in fostering awareness, culture, and social identity among Arabic-speaking communities in Khuzestan Province. Functioning as both cultural and educational hubs, as well as reliable and contemporary sources of information, public libraries can substantially bolster the cultural and social identity of these communities. The research delineates four key areas for enhancing library services: identity-affirming spaces, identity-centered information dissemination, comprehensive resource collections, and high-profile media initiatives. These findings offer public library administrators practical strategies for enhancing services to Arabic-speaking communities. Such strategies encompass the curation of culturally relevant collections, the development of Arabic-language programs, and the implementation of targeted information dissemination initiatives. By leveraging these recommendations, libraries can more effectively fulfill the informational and cultural needs of Arabic-speaking residents in Khuzestan Province, ensuring equitable access to library resources for all community members.

Originality: This research constitutes one of the first comprehensive examinations of the informational and awareness requirements of Arabic-speaking populations in Khuzestan Province. Through the identification and analysis of these needs, the study furnishes public library administrators and managers with practical instruments and methodologies to enhance and expand their services. The research is particularly noteworthy in illustrating the potential of public libraries to function as multifunctional hubs, contributing significantly to the fortification of the cultural and social identity of local communities.

Keywords: Information needs, awareness needs, public libraries, library services, public library programs, Arabic speaking communities, Khuzestan province.

شناسایی و تحلیل نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان در حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی

منصور کوهی رستمی ^{ID}

عضو هیئت‌علمی، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. (نویسنده مسئول) m.rostami@scu.ac.ir

سارا نیل‌درار ^{ID}

کارشناسی ارشد، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. S.nildarar4164@gmail.com

مجتبی جهانی‌فر ^{ID}

عضو هیئت‌علمی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. m.jahanifar@scu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۰۳	تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۳/۰۱	تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۵/۲۴	تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۹/۳۰
استناد: کوهی رستمی، منصور، نیل‌درار، سارا و جهانی‌فر، مجتبی. (۱۴۰۳). شناسایی نیازهای آگاهی‌بخشی - اطلاع‌رسانی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان در حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی. پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۴(۲)، ۹۷-۱۱۴. doi: 10.22067/infosci.2024.87306.1202			

چکیده

مقدمه: این پژوهش با هدف بررسی و شناسایی نیازهای اطلاعاتی و آگاهی‌بخشی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان در حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی طراحی شده است. این اجتماعات به دلیل ویژگی‌های فرهنگی، زبانی و اجتماعی خاص خود، نیازهای متفاوتی نسبت به سایر گروه‌ها دارند. با توجه به اینکه کتابخانه‌های عمومی نقش حیاتی در افزایش سطح دانش، فرهنگ، و آگاهی عمومی جوامع دارند، این مطالعه تلاش دارد تا نیازهای خاص این جوامع را شناسایی کند و راهکارهایی برای بهبود خدمات کتابخانه‌ای ارائه دهد. این پژوهش همچنین به دنبال آن است تا نشان دهد چگونه کتابخانه‌های عمومی می‌توانند به‌عنوان مراکز اطلاعاتی معتبر و به‌روز، نه تنها به نیازهای آموزشی و فرهنگی این جوامع پاسخ دهند، بلکه به شکل‌دهی هویت فرهنگی آن‌ها نیز کمک کنند.

روش: در پژوهش حاضر از طرح پژوهش آمیخته اکتشافی استفاده شد. در طرح اکتشافی حاضر ابتدا با روش گروه‌های کانونی و از طریق تحلیل مضمون به واکاوی میان ذهنیت اعضای جامعه هدف پژوهش جهت استخراج و صورت‌بندی نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی پرداخته شد؛ سپس با استفاده از روش پیمایشی توصیفی یافته‌های حاصل از بخش کیفی را در قالب پرسشنامه جهت دستیابی به تعمیم‌پذیری یافته‌ها، مورد بررسی و آزمون قرار گرفت. نمونه پژوهش بخش کیفی شامل ۵ گروه کانونی از ۵ شهرستان منتخب استان خوزستان بودند. جامعه پژوهش در بخش کمی ۲۰ هزار نفر از اعضای عرب‌زبان عضو کتابخانه‌های عمومی استان خوزستان بودند که تعداد ۵۱۷ پرسشنامه جمع‌آوری شد و به‌عنوان نمونه در پژوهش مشارکت داشتند.

یافته‌ها: یافته‌های کیفی نشان داد که فضاسازی هویت‌بخش، اطلاع‌رسانی هویت‌بخش، مخزن جامع و فعالیت‌های رسانه‌ای شاخص، مقوله‌های محوری نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان هستند. نتایج کمی نیز نشان داد که به‌ترتیب اولویت، بیشترین میانگین به مؤلفه اطلاع‌رسانی هویت‌بخش تعلق یافته است و فعالیت رسانه‌ای شاخص، مخزن جامع و فضاسازی هویت‌بخش در رتبه‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند. همچنین یافته‌ها نشان داد که بین نیازهای

فضاسازی هویت‌بخش گروه‌های سنی و تعامل جنسیت و گروه سنی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. بین فعالیتهای رسانه‌ای شاخص زنان و مردان و تعامل بین جنسیت و گروه سنی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. تفاوت معناداری بین نیازهای مخزن جامع برای زنان و مردان و تعامل بین جنسیت و گروه سنی مشاهده نشده است. همچنین بین نیازهای فضاسازی هویت‌بخش و گروه‌های سنی، تفاوت معناداری مشاهده شد.

نتیجه‌گیری: کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان مراکز اطلاع‌رسانی و انتشار اطلاعات می‌توانند نقش مهمی در ارتقای سطح آگاهی و فرهنگ اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان داشته باشند و نه تنها به‌عنوان مراکز فرهنگی و آموزشی بلکه به‌عنوان مرکز اطلاعات معتبر و به‌روز عمل کنند. این پژوهش با تحلیل نیازهای اطلاعاتی، چهار حوزه حیاتی را برای افزایش خدمات کتابخانه‌های عمومی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان را شناسایی کرد. مسئولان کتابخانه‌های عمومی می‌توانند از این یافته‌ها برای مدیریت مجموعه‌های مرتبط فرهنگی، طراحی برنامه‌ها به زبان عربی، و اجرای استراتژی‌های هدفمند اطلاع‌رسانی استفاده کنند تا اطمینان حاصل شود که این کتابخانه‌ها واقعاً نیازهای همه اعضای اجتماعات عرب‌زبان را برآورده می‌کنند.

کلیدواژه‌ها: نیازهای اطلاع‌رسانی، نیازهای آگاهی‌بخشی، کتابخانه‌های عمومی، خدمات کتابخانه، برنامه‌های کتابخانه‌های عمومی، اجتماعات عرب‌زبان، استان خوزستان.

مقدمه

در دنیای امروز، دسترسی به اطلاعات به‌منظور توسعه و پیشرفت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جامعه بسیار حیاتی است. اطلاعات ابزاری اساسی و منبعی اصلی است که برای بهبود شرایط زندگی مردم در هر کشوری استفاده می‌شود (Momodu, 2012)؛ بنابراین، اطلاعات به‌طور کلی علاوه بر حل مشکلات اجتماعی برای رشد اقتصادی و بهره‌وری لازم است و در زمان توسعه ملی جایگزینی ندارد (Oyeronke, 2012). توسعه هر کشوری به‌طور گسترده به این وابسته است که شهروندان آن کشور چگونه به اطلاعات دقیق، مناسب و قابل اعتماد دسترسی دارند (Oyeronke, 2012). دسترسی به اطلاعات حق مشروع و اساسی هر شهروند است (Mutula & Majinge, 2016)، به‌ویژه ساکنین روستاها و اجتماعات محلی، چراکه برای توسعه عمومی جوامع خود به اطلاعات نیاز دارند. ساکنین محلی به اطلاعات در زمینه‌هایی که در ارتباط با موضوعاتی مانند بهداشت و سلامتی، آموزش، حمل‌ونقل، مسکن، مسائل قانونی، کشاورزی، سیاست‌ها و برنامه‌های دولتی، شغل، اوقات فراغت و تفریح، کتاب‌های آموزشی، مراقبت از کودکان و زیرساخت‌های اساسی مانند تأمین آب، برق و جاده‌ها، اشتغال و فرصت‌های کاری نیازمندند. به‌طور کلی می‌توان گفت که جوامع با هر زبان و فرهنگی نیاز به دسترسی به منابع و محتواهای متنوع، برنامه‌های آموزشی و آگاهی‌بخشی در زمینه‌های مختلف، ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی و مطالعه، دسترسی به فناوری‌های اطلاعاتی داشته تا به اطلاعات بیشتری دست یافته و پیشرفت نمایند (Mtega, 2012).

نقش کتابخانه‌های عمومی در ارائه اطلاعات مناسب و قابل اعتماد به جوامع محلی همیشه مورد تأکید بوده است. کتابخانه‌های عمومی اطلاعات مربوط، دقیق، قابل اعتماد و به‌روز را برای اجتماعات فراهم می‌کنند. آن‌ها در اصل برای ارائه دسترسی نامحدود به اطلاعات در زمینه‌های مختلف زندگی مانند

آموزش، اشتغال، بهداشت، خدمات اجتماعی، سیاست، اقتصاد و کشاورزی و دیگر زمینه‌ها برپا شده‌اند (Oyovwe-Tinuoye, Omeluzor & Emeka-Ukwu, 2015).

بیانیه ایفلا و یونسکو (۱۹۹۴) کتابخانه عمومی را مرکز اطلاع‌رسانی محلی می‌داند که همه نوع دانش و اطلاعات را به صورت آماده و حاضر در اختیار علاقه‌مندان و استفاده‌کنندگان قرار می‌دهد (Jill, 2007). در این کتابخانه‌ها، لازم است که به فراهم آوردن خدمات اطلاعاتی کافی برای فعالیت‌های مهم محلی، سازمان‌ها و گروه‌های ذی‌نفع، تسهیل ترقی و پیشرفت اطلاع‌رسانی و مهارت‌های آموزش رایانه توجه شود. در تبیین نظریه اجتماعی کتابخانه‌های عمومی به‌منزله یک رسانه، سه رویکرد زیر مطرح شده است: (۱) رویکرد ساختاری: محور اصلی این رویکرد جامعه است نه رسانه. در این رویکرد به نظام‌های رسانه‌ای و سازمان‌های آن و نیز ارتباط آن‌ها با جامعه توجه شده است. به بیان دیگر، در این رویکرد به تأثیر ساختار اجتماعی و نظام‌های رسانه‌ای بر الگوهای محتوایی تمرکز شده است. در این رویکرد بیش‌تر از پیمایش و تحلیل استفاده می‌شود؛ (۲) رویکرد رفتاری: موضوع این رویکرد، رفتارهای افراد شامل نوع پیام، فراگیران و نوع پاسخ ارائه‌شده به پیام‌هاست. در این رویکرد، درباره شیوه کاربرد و تأثیر سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی، رسانه‌ای چون کتابخانه عمومی، در مورد افراد نیز بحث شده؛ و به تحلیل محتوای رسانه‌ها پرداخته می‌شود؛ (۳) رویکرد فرهنگی: در این رویکرد، به معنا و زبان پرداخته می‌شود که با توجه به زمینه‌های اجتماعی و تجربه‌های فرهنگی مانند کتابخانه‌های عمومی، در آن به نهادهای فرهنگی و فاصله بین آنچه ارائه می‌کنند و آنچه دریافت می‌شود، تأکید می‌شود. یک مورد خاص به‌طور عمیق بررسی می‌شود تا بتوان آن را به موارد دیگر تعمیم داد (Ghafary Qadiri & Shaqayeqi, 2023).

پژوهش‌ها نشان می‌دهند کتابخانه‌های عمومی اگر می‌خواهند به‌عنوان مراکز اجتماعی و یا حامی و پشتیبان حوزه عمومی عمل کنند، بایستی بتوانند نیازهای متنوع گروه‌های مختلف از جمله گروه‌های قومی و محلی را نیز شناسایی و از طریق خدمات متنوع پاسخ مناسبی به آن‌ها بدهند. وقتی که کتابخانه‌های عمومی، به مکانی برای ایجاد و حفظ همبستگی، تعلق و احساس نیاز در بین شهروندان تبدیل می‌شود، با گذر زمان به‌عنوان محلی برای بحث منطقی و عقلانی در مورد مسائل گوناگون جمعی و اجتماعی برای جوامع مردم‌سالار نیز اهمیت پیدا می‌کند. کتابخانه‌های عمومی می‌توانند میراث فرهنگی محلی و ملی را برای استفاده عمومی، گردآوری، حفاظت، نگهداری و در معرض نمایش و تبلیغ قرار دهند و آن‌ها را به متقاضیان خود عرضه کنند و اطلاعاتی را بیان کنند که شهروندان بتوانند در مباحث عمومی و در اجتماعات خود از آن‌ها بهره بگیرند (Khademizadeh et al 2021). بنابراین، کتابخانه‌های عمومی برای ارائه خدمات مؤثر به‌منظور تأمین نیازهای اطلاعاتی جوامع محلی برای توسعه پایدار محلی که جزئی از توسعه ملی است، تأسیس شده‌اند. بدون توسعه محلی، هیچ توسعه معنی‌دار و

پایداری در یک کشور وجود نخواهد داشت. به گفته سلطانه^۱ (۲۰۱۴)، توسعه محلی نشانه مثبت توسعه ملی در هر کشور است. در این زمینه، آگاهی بخشی و اطلاع رسانی از طریق کتابخانه های عمومی عاملی ضروری در توسعه جوامع محلی است.

از آنجایی که جوامع عرب زبان استان خوزستان نیز، از اقشار کم برخوردار این منطقه هستند، اهمیت دسترسی آن ها به خدمات کتابخانه های عمومی دوچندان می شود. جوامع عرب زبان در استان خوزستان با مسائل اساسی نظیر فقدان زیرساخت های اطلاعاتی مؤثر در مناطق، سطح بالای بی سوادی در میان ساکنان، تمرکز خدمات کتابخانه عمومی در مناطق شهری، فقدان سیاست های کتابخانه عمومی مؤثر و روشن برای مناطق محلی، منابع اطلاعاتی قدیمی و خدمات ناکارآمد برای ساکنان محلی و سایر موارد روبرو هستند. ارائه خدمات کتابخانه عمومی در این جوامع بسیار ضعیف است، به حدی که خدمات نیازهای اطلاعاتی ساکنین را تأمین نمی کنند (Ghanbari Borzian, 2023). شناسایی نیازهای آگاهی بخشی و اطلاع رسانی در جامعه عرب زبان استان خوزستان می تواند به عنوان فرآیندی مهم در بهبود خدمات کتابخانه های عمومی مطرح شود.

نقش اطلاع رسانی و انتشار اطلاعات از طریق کتابخانه عمومی عامل اساسی در توسعه است (Mallik & Nayek, 2018). کتابخانه های عمومی با به کارگیری فناوری های پیشرفته قادر هستند وظیفه اطلاع رسانی و اشاعه اطلاعات را به بهترین و سریعترین نحو انجام دهند (Biranvand & Nikkar, 2012). داشتن دسترسی به اطلاعات و درک آن از حقوق اساسی بشر است. امروزه، اطلاعات بیش از هر زمان دیگری وجود دارد. کتابخانه عمومی در حکم خدمت دهنده ای عمومی و همگانی، نقشی کلیدی در فراهم آوری، سازماندهی و به کارگیری اطلاعات و در دسترس قرار دادن طیف وسیعی از منابع اطلاعاتی دارد. این کتابخانه با گردآوری، نگهداری و دسترس پذیر کردن منابع مرتبط با تاریخ اجتماع و اشخاص، نقش حافظه تاریخی را هم ایفا می کند. کتابخانه عمومی در تصمیم گیری و مباحثات آگاهانه درباره مسائل کلیدی، یاری رسان اجتماع است. برای استفاده حداکثری از منابع موجود، کتابخانه عمومی باید تا حد امکان، در جمع آوری و تأمین اطلاعات با سایر سازمان ها همکاری کند. کتابخانه های عمومی با تأمین دسترسی عمومی به اینترنت (در صورت وجود امکانات فناوری) و نیز با تداوم تأمین اطلاعات در شکل سنتی آن باید پلی برای پر کردن شکاف اطلاعاتی بزنند. در واقع، کتابخانه های عمومی همچنان نقطه دسترسی مهمی برای ارائه خدمات اطلاعاتی برخط هستند (Jill, 2007). اطلاع رسانی در کتابخانه های عمومی، با کمک ابزار و تجهیزات مربوط به تولید، گردآوری، سازماندهی و... با هدف ارائه بیشترین اطلاعات در کمترین زمان، انجام می شود. بنابراین نقش آگاهی بخشی و اطلاع رسانی کتابخانه های عمومی همیشه مورد توجه جامعه استفاده کننده بوده است

بنابراین شناسایی نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان به‌منظور توسعه راهبردهایی برای تقویت نقش کتابخانه‌های عمومی در ارتقای توسعه و تأمین نیازهای اطلاعاتی این اجتماعات بسیار حیاتی است. با شناسایی و تأمین این نیازها، خدمات کتابخانه‌های عمومی می‌توانند بهبود یابند و دسترسی به اطلاعات و آگاهی‌بخشی در جامعه عرب‌زبان استان خوزستان ارتقا یابد. در نتیجه، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این سؤال است که نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان در حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی کدام‌اند؟

پیشینه پژوهش

باوجوداینکه کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان مؤسسات بسیار مهمی برای ارائه اطلاعات دقیق و قابل اعتماد به جوامع محلی محسوب می‌شوند، اما با موانع مختلفی در انجام وظایف خود روبرو هستند که در تحقیقات بسیاری این امر مورد بررسی قرار گرفته است. اوبینیان، اوبینیان و آیدنوجیه^۱ (۲۰۱۱) مسائل مربوط به کتابخانه‌های عمومی را پدیده‌ای جهانی می‌دانند. آن‌ها در پژوهش خود معتقدند که کتابخانه‌های عمومی در جوامع، فرهنگ‌ها و در مراحل مختلف توسعه اجتماعی بنیان‌گذاری شده‌اند. سیستم ملی خدمات کتابخانه‌های عمومی در کوبا، از جمله مناطق روستایی دورافتاده را شامل می‌شود (Correa et al., 1997). در کوبا در ارائه خدمات کتابخانه‌های عمومی از نظام غیرمتمرکز استفاده می‌شود که به کتابخانه‌های عمومی امکان ارائه خدمات براساس نیاز اجتماعات محلی را فراهم می‌سازد. در ایالات متحده آمریکا، هیلدرث^۲ (۲۰۰۷) اعلام کرده است که نگرانی جدی در مورد اعتماد به کتابخانه‌های عمومی و به‌خصوص درباره آینده کتابخانه‌های روستایی وجود دارد. در انگلیس، وزارت محیط‌زیست، غذا و امور روستایی و شورای هنر گزارش می‌دهند که در جوامع محلی، نسبت به مراکز شهری، کمبود خدمات و امکانات کتابخانه وجود دارد و در مناطق شهری، کتابخانه‌ها نزدیک‌تر به سایر مکان‌های عمومی و خصوصی (مانند مدارس، آموزش تکمیلی و دانشگاه‌های عالی؛ مراکز تفریحی؛ تئاترها و سینماها؛ مراکز پزشکی؛ و غیره) بنا شده‌اند (Department for Environment, 2014). در آسیا و سایر کشورهای درحال توسعه، کتابخانه‌های عمومی در ارائه خدمات به اجتماعات محلی با چندین چالش روبرو هستند. به‌عنوان مثال در هند، مطالعه توسط سلطانه^۳ (۲۰۱۴) نشان داد که به نقش کتابخانه‌های عمومی در جوامع محلی توجه کمی شده است. کتابخانه‌های عمومی به‌طور کلی در شرایط ناپایداری بودند که نمی‌توانستند خدمات مؤثری به مردم ارائه دهند (Pyati, 2009). بنابراین به استانداردهای مورد نیاز در این زمینه توجه کافی نشده است و قربانیان اصلی آن جوامع محلی هستند (Sultana, 2014). وضعیت

1. Obinyan, Obinyan & Aidenojjie

2. Hildreth

3. Sultana

در مالزی با هند تفاوت زیادی ندارد. أبو^۱ (۲۰۱۴) نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه جامعه محلی در مالزی و استرالیا را مورد بررسی قرار داده است و یافته‌های مطالعه او نشان می‌دهد که خدمات، فعالیت‌ها و برنامه‌های کتابخانه‌های عمومی، به‌طور استاندارد و محدود بیشتر برای کودکان ارائه شده است و به‌اندازه کافی به نیازهای اطلاعاتی جامعه محلی توجه نمی‌کنند. همچنین اوکی^۲ (۲۰۰۳) ادعا می‌کند که در کشورهایمانند تایلند، سنگاپور، فیلیپین، کره جنوبی، هند و روسیه خدمات کتابخانه‌ای برای تأمین نیازهای اطلاعاتی مردم محلی هستند و همچنین به توسعه پایدار روستاها کمک می‌کنند. عیساک^۳ (۲۰۰۰) بررسی جامعی درباره توسعه کتابخانه‌های عمومی در برخی از کشورهای آفریقایی از جمله بوتسوانا، غنا، کنیا، نیجریه، آفریقای جنوبی، تانزانیا، اوگاندا، زامبیا و زیمبابوه انجام داد. یافته‌های این بررسی نشان داد که کتابخانه‌های عمومی در آفریقا با چندین چالش در آگاهی‌بخشی به جوامع محلی مواجه هستند که این چالش‌ها تأثیر منفی بر ارائه خدمات مؤثر، در مناطق محلی داشته‌اند. این چالش‌ها محدود به عدم تأمین منابع مالی کافی، کمبود منابع اطلاعاتی، کمبود کارکنان و امکانات ناکافی به‌همراه فناوری مدرن بود. دولت‌های کشورهای آفریقایی به‌ویژه در مناطق روستایی به کتابخانه‌های عمومی توجه لازم را نمی‌کنند. این امر منجر به ارائه ناکافی خدمات کتابخانه‌ای در مناطق محلی در کل قاره می‌شود (Mohammed, 2019).

روش‌شناسی پژوهش

در پژوهش حاضر با هدف اکتشاف نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان جهت سیاست‌گذاری‌های فرهنگی، استفاده از رویکردهای آمیخته که به محقق امکان استفاده از مجموعه روش‌های کیفی و کمی را جهت بررسی موقعیتی نامتعیین می‌دهد، ضرورت می‌یابد. همچنان که کراسول^۴ (۲۰۰۷) عنوان می‌کند، رویکرد آمیخته ما را به درک ملموس‌تری از واقعیت مورد مطالعه رهنمون می‌شود که مبتنی بر هدف پژوهش می‌تواند انواع گوناگونی را شامل شود. در پژوهش حاضر با توجه به آنکه محققان قصد شناسایی و تحلیل نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی جامعه‌ای محلی را داشتند، از طرح پژوهش آمیخته اکتشافی^۵ استفاده نمودند که درصدد زمینه‌یابی درباره موقعیت نامتعیین است (Bazargan, 2022). در طرح اکتشافی حاضر ابتدا محققان با روش‌شناسی کیفی به واکاوی میان ذهنیت اعضای جامعه هدف پژوهش جهت استخراج و صورت‌بندی پدیده مورد مطالعه (نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی)، پرداختند؛ سپس با استفاده از روش توصیفی یافته‌های حاصل از بخش

1. Abu

2. Okiy

3. Issak

4. Creswell

5. exploratory mixed method

کیفی را در قالب پرسشنامه جهت دستیابی به تعمیم‌پذیری یافته‌ها مورد بررسی و آزمون قرار دادند. در راستای اهداف پژوهش در بخش کیفی با استفاده از روش گروه‌های کانونی محققان اقدام به جمع‌آوری نظر مشترک اعضای جامعه هدف نسبت به موضوع مورد مطالعه نمودند. بدین منظور با توجه به متغیرهایی همچون توسعه‌یافتگی، مجاورت با سایر شهرها، و درصد جمعیت عرب‌زبان شهرها، ۵ شهر آبادان، اهواز، سوسنگرد، شوش و رامشیر جهت برگزاری جلسات گروه متمرکز انتخاب شدند. هر جلسه با تعداد افرادی بین ۲۵ تا ۳۰ نفر تشکیل شد. داده‌های مورد نیاز از طریق مصاحبه کیفی با افرادی که به شکل هدفمند با همکاری مسئولین کتابخانه‌های عمومی هر بخش انتخاب شده بودند و در جلسات گروه کانونی شرکت داشتند جمع‌آوری شد. لازم به ذکر است در انتخاب افراد تلاش شد تا تنوع و تکثر متغیرهای جمعیت‌شناختی همچون سن، جنس، سابقه عضویت و تنوع رشته‌های تحصیلی لحاظ شود. این نکته نیز قابل تأمل است که مصاحبه‌ها ابزارهای محبوب پژوهش کیفی هستند که بینش عمیق‌تری از یک پدیده را ارائه می‌کنند. در این ارتباط بحث‌های گروه متمرکز^۱ با فراهم کردن محیط‌های معتبری که در آن شرکت‌کنندگان با تأثیر بر یکدیگر سبب اثر هم‌افزایی^۲ می‌شوند، سودمندتر می‌باشند. پاتون^۳ (۲۰۰۲)، نیز تأکید نموده است برای جمع‌آوری داده‌هایی با کیفیت بالا در ارتباط با یک ساختار اجتماعی^۴، گروه متمرکز روشی قابل اعتماد است (Akyıldız, 2021). به‌زعم بارون^۵ (۲۰۰۶)، نیز تحلیل مضمون روشی جهت تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی با هدف توصیف و شناسایی و گزارش الگوهای تکراری، کدگذاری، جستجوی مضامین و ساخت تم‌ها است. در ارتباط با موضوع پژوهش حاضر لازم به ذکر است که همچون بسیاری از جهت‌گیری‌های تفسیری، تحلیل مضمون در اینجا با تأکید بر زمینه اجتماعی، فرهنگی و ساختاری که بر تجربه افراد تأثیرگذار است، به دنبال توسعه دانشی از تعاملات بین محققان و مشارکت‌کنندگان در پژوهش است که موجب برساخت معانی فرهنگی و اجتماعی می‌شوند (Kiger, 2020).

پس از انجام جلسات بحث گروه متمرکز، تمامی محتوای جلسه که با استفاده از ضبط‌کننده صدا مستندسازی شده بود، در فایل‌های متنی پیاده‌سازی و توسط محققان کدگذاری شد. تم‌ها و مضامین استخراج‌شده در فرایندی بازتابی در تعامل با مشارکت‌کنندگان و به شکل رویشی در طول انجام ۵ جلسه گروه متمرکز سبب استخراج نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی جامعه هدف شد. همچنین با هدف تهیه پرسشنامه جهت مرحله پیمایش (رویکرد کمی پژوهش)، یافته‌های این مرحله به صورت گویه‌هایی در قالب فرم اولیه پرسشنامه در اختیار ۲۱ متخصص و چهره فرهنگی و اجتماعی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان جهت محاسبه شاخص CVI قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد تا درباره هر گویه اظهار نظر

---

1. focus group discussion
 2. synergy effect
 3. Patton
 4. social context
 5. Braun

خود را به صورت اعداد ۱ تا ۴ اعلام کنند. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، برای ارزیابی روایی محتوا از شاخص روایی محتوا معروف به CVI استفاده شد. این شاخص قابل محاسبه در دو سطح گویه و ساختار است (Halek, 2017). برای ارزیابی پایایی ابزار، از آزمون کرونباخ استفاده شد و نتیجه آن ۰/۹۱ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی ابزار است. پرسشنامه مورد نظر جهت اولویت‌بندی نیازهای آگاهی‌بخشی با استفاده از ظرفیت کتابخانه‌های عمومی در جامعه آماری پژوهش (شامل تمامی اعضای عرب‌زبان عضو کتابخانه‌های عمومی) توزیع شد. طبق داده‌های موجود، تعداد اعضای عرب‌زبان عضو کتابخانه‌های عمومی حدود ۲۰ هزار نفر می‌باشد که طبق فرمول کوکران با خطای ۵ درصد ۳۷۷ نفر تعداد نمونه می‌شود. با توجه به شرایط اجتماعی محققان حدود ۷۰۰ پرسشنامه توزیع شد که تعداد ۵۱۷ پرسشنامه جمع‌آوری شد که جهت کاهش خطا همین تعداد جهت تحلیل وارد نرم‌افزار اسپ‌اس‌اس^۱ شد. لازم به ذکر است اولویت‌های اولیه استخراج‌شده از مصاحبه‌های گروه متمرکز در قالب گویه‌هایی در اختیار افراد نمونه قرار گرفته و از آن‌ها خواسته شد بر اساس ادراک خویش گویه‌ها را بر اساس اولویت رتبه‌بندی نمایند.

یافته‌های پژوهش

الف) یافته‌های پژوهش در بخش کیفی

تحلیل محتوای داده‌های جمع‌آوری‌شده در خصوص نیازسنجی صورت پذیرفته در بردارنده ۴ مقوله محوری در خصوص نقش آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی برای کتابخانه‌های عمومی در میان اجتماعات عرب استان خوزستان را شامل شده است که در جدول (۱) قابل مشاهده و مطالعه هستند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود فضا سازی هویت‌بخش، اطلاع‌رسانی هویت‌بخش، مخزن جامع و فعالیت‌های رسانه‌ای شاخص مقوله‌های محوری نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان هستند.

جدول ۱. مقوله‌های محوری آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی مبتنی بر انتظارات اجتماعات عرب استان خوزستان

مقوله‌های محوری	کد/تم اولیه
فضاسازی هویت‌بخش	معماری/ تصاویر بزرگان/ مشاهیر/ ادبا/ آثار باستانی/ مؤلفه‌های هویتی و قومی.
اطلاع‌رسانی هویت‌بخش	مشاهیر و بزرگان ادب و هنر/ دانشمندان عرب/ اندیشمندان منطقه‌ای/ جاذبه‌های گردشگری.
مخزن جامع	به‌روز بودن/ جهانی بودن/ معرفی کتاب/ اطلاع‌رسانی/ کتب فرادرسی/ کتب مرجع/ کتاب‌های اطلس جانوری، گیاهی، طبیعت ...
فعالیت رسانه‌ای شاخص	رسانه/ فضای مجازی/ اعتماد نهادی.

ب. یافته‌های پژوهش در بخش کمی

جدول (۲) میانگین نمراتی را نشان می‌دهد که مشارکت‌کنندگان در طرح پیمایشی به هر کدام از دسته‌های نیاز آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی داده‌اند.

جدول ۲. نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی

نیازهای آگاهی‌بخش و اطلاع‌رسانی	تعداد	میانگین
اطلاع‌رسانی هویت‌بخش	۵۱۵	۳/۸۵۵۳
مخزن جامع	۵۱۱	۳/۴۰۳۱
فعالیت رسانه‌های شاخص	۵۱۵	۳/۴۸۱۴
فضاسازی هویت‌بخش	۵۱۵	۳/۱۳۴۶

مطابق با جدول (۲)، اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان، بیشترین میانگین در میان مشارکت‌کنندگان در پژوهش به گویه اطلاع‌رسانی هویت‌بخش تعلق یافته است. سایر گویه‌ها به ترتیب فعالیت رسانه‌های شاخص، مخزن جامع و فضاسازی هویت‌بخش در رتبه‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند. در ادامه با استفاده از تجزیه و تحلیل واریانس دوره‌ها به تبیین معناداری تفاوت بین نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی در بین گروه‌های مختلف اجتماعی از جمله مردان و زنان و همچنین گروه‌های سنی پرداخته می‌شود.

۱- نیازهای اطلاع‌رسانی هویت‌بخش

نتایج مربوط به تحلیل واریانس دوره‌ها در جدول (۳) آمده است.

جدول ۳. آزمون آنوای دوطرفه برای تفاوت آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی هویت‌بخش

منبع	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح
جنسیت	۰/۱۹	۱	۰/۱۹	۰/۱۹	۰/۶۶
گروه‌های سنی	۱۰/۴۴	۲	۵/۲۲	۵/۱۵	۰/۰۱
تعامل جنسیت و گروه سنی	۸/۴۲	۲	۴/۲۱	۴/۱۵	۰/۰۱
خطای استاندارد	۵۰۹/۸۷	۴۶۷	۱/۰۹		

براساس جدول (۳)، بین نیاز به فضاسازی هویت‌بخش گروه‌های سنی و همچنین تعامل جنسیت و گروه سنی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. نتایج نشان می‌دهد که گروه سنی نوجوان نیاز بیشتری به اطلاع‌رسانی هویت‌بخش دارند.

۲- فعالیت‌های رسانه‌ای شاخص

نتایج مربوط به آنوا دوطرفه در جدول (۵) آمده است.

جدول ۵. آزمون آنوای دوطرفه برای تفاوت آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی و فعالیت‌های رسانه‌ای شاخص

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح
جنسیت	۰/۹۹	۱	۰/۹۹	۱/۱۸	۰/۲۷
گروه‌های سنی	۰/۳۹	۲	۰/۱۹	۰/۲۳	۰/۷۹۲
تعامل جنسیت و گروه سنی	۰/۸۲	۲	۰/۴۱	۰/۴۹	۰/۶۱
خطای استاندارد	۳۹۱/۷۷	۴۷۳	۰/۸۹		

همان‌طور که در جدول (۵) مشاهده می‌شود، بین نیاز به فعالیت‌های رسانه‌ای شاخص زنان و مردان و همین‌طور تعامل بین جنسیت و گروه سنی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

۳- مخزن جامع

نتایج مربوط به آنوا دوراهه در جدول (۶) آمده است.

جدول ۶. آزمون آنوای دوطرفه برای تفاوت آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی و مخزن جامع

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح
جنسیت	۱/۹۳	۱	۱/۹۳	۱/۲۸	۰/۲۵
گروه‌های سنی	۳/۹۰	۲	۱/۹۵	۱/۲۹	۰/۲۵۸
تعامل جنسیت و گروه سنی	۲/۴۱	۲	۱/۲۰	۰/۸۰۰	۰/۴۵
خطای استاندارد	۶۹۷/۷۶	۴۶۳	۱/۵۰		

همان‌طور که در جدول (۶) مشاهده می‌شود، بین نیاز به مخزن جامع زنان و مردان و همین‌طور تعامل بین جنسیت و گروه سنی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

۴- فضا سازی هویت‌بخش

نتایج مربوط به آنوا دوراهه در جدول (۷) آمده است.

جدول ۷. آزمون آنوای دوطرفه برای تفاوت آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی و فضا سازی هویت‌بخش

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح
جنسیت	۱/۸۹	۱	۱/۸۹	۱/۷۳	۰/۱۸
گروه‌های سنی	۷/۰۲	۲	۳/۵۱	۳/۲۱	۰/۰۴
تعامل جنسیت و گروه سنی	۰/۰۷	۲	۰/۳۸	۰/۰۳	۰/۹۶
خطای استاندارد	۵۰۹/۸۷	۴۶۷	۱/۰۹		

جدول (۷) نشان می‌دهد، بین نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی و فضا سازی هویت‌بخش و گروه‌های سنی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. اما تعامل بین جنسیت و گروه سنی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

بحث

در این پژوهش تلاش شد نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان شناسایی شوند. تحلیل داده‌های کیفی و کمی نشان داد که مهم‌ترین نیازهای آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی جامعه پژوهش را می‌توان در چهار دسته: فضا سازی هویت‌بخش، اطلاع‌رسانی هویت‌بخش، مخزن جامع، فعالیت رسانه‌ای شاخص قرار داد. چهار مقوله محوری در ارتباط با نقش آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های عمومی از دیدگاه جامعه هدف پژوهش برجسته شده است. که در ادامه به تبیین آن‌ها پرداخته شده است.

۱- فضا سازی هویت‌بخش

نگاهی جامعه‌شناختی به نیازهای اجتماعات عرب‌زبان خوزستان حاکی از فهم فرهنگی ایشان از کتابخانه‌های عمومی می‌باشد. این واقعیت که کتاب و فرهنگ به‌عنوان ابزار و مکانیسم حفظ و انتشار باورها، ارزش‌ها و نمادهای یک گروه اجتماعی در کالبد کتابخانه‌های عمومی تجسم یافته‌اند. در چنین نگرشی، اولین اولویت آگاهی‌بخشی در دیدگاه ایشان با مقوله فضا سازی هویت‌بخش مفهوم‌پردازی شده است. این مقوله شامل مواردی همچون استفاده از نمادهای بومی و منطقه‌ای در معماری ساختمان، استفاده از تصویر بزرگان و مشاهیر در طراحی داخلی، برجسته کردن تکنیک‌های معماری و مهندسی در نقشه ساختمان با هدف بازنمایی هویت تاریخی شهر، همچنین استفاده از مؤلفه‌های هویتی و قومی منطقه در طراحی، معماری، ساخت و تجهیز ساختمان و فضای کتابخانه می‌باشد. تحلیل داده‌های کمی نشان داد که مردان و گروه سنی نوجوان نیاز بیشتری به فضا سازی هویت‌بخش دارند.

این یافته‌ها حاکی از این واقعیت است که تقاضای نمود کالبدی و طراحی داخلی فیزیک کتابخانه‌های عمومی به‌مثابه سرمایه نمادین به‌ترتیب از میانسالان تا جوانان و سپس نوجوانان شیبی افزایشی دارد. همچنان که پیش‌تر عنوان شد، مراحل رشد اجتماعی و زیستی در این سه گروه سنی می‌تواند تبیین‌کننده این تفاوت معنادار آماری باشد. نکته بسیار مهم حاصل از این یافته، بر ضرورت استفاده از المان‌های محلی و بومی در معماری کتابخانه‌های عمومی به‌مثابه کالبد عینی نهاد از اهمیت شایانی در میان جامعه آماری برخوردار بوده است. متأسفانه به نظر می‌رسد این مهم در حاشیه نگاه جهان مدرن به ساختمان مورد غفلت واقع شده و از این‌رو، ضرورت دارد تا در افق توسعه فعالیت‌های نهاد کتابخانه‌های عمومی مدنظر قرار گیرد.

۲- اطلاع‌رسانی هویت‌بخش

اطلاع‌رسانی پیرامون نمادها و مؤلفه‌های هویت‌بخش نیز در اولویت دوم نیازهای آگاهی‌بخشی

جامعه آماری پژوهش حاضر قرار داشته است. معرفی و بزرگداشت مشاهیر و بزرگان ادب، هنر، علم و دین به قصد آگاه‌سازی نسل جوان و ایجاد پیوند تاریخی و قومی در جهت تقویت هویت ملی از مهمترین نیازهای آگاهی‌بخشی مشارکت‌کنندگان در پژوهش بوده است. از سوی دیگر نگاهی به بُعد اقتصادی شهر نیز در میان دغدغه‌های آگاهی‌بخشی جامعه هدف نسبت به وجه بیرونی شهر و منطقه زیست ایشان وجود داشته است که سبب شده تا اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی در ارتباط با جاذبه‌های گردشگری را در لیست انتظارات خود از کتابخانه‌های عمومی قرار دهند. تحلیل داده‌های کمی نشان داد که گروه سنی نوجوان نیاز بیشتری به اطلاع‌رسانی هویت‌بخش دارند.

این دسته از نیازهای اطلاع‌رسانی به معنی توجه جامعه مخاطب پژوهش به میحث کتابخانه عمومی به‌مثابه رسانه است. در واقع نیاز به مرجع اطلاعات موثق در جهانی مملو از بی‌ثباتی و اخبار کاذب نیاز به یک منبع رسانه‌ای را بیش‌ازپیش برجسته نموده است. این مهم به‌ویژه در تجربه پاندمی کوئید-۱۹ که جامعه را با هجومی از داده‌های نامطمئن در مواجهه با مرگ و زندگی و تعامل با عزیزان متأثر نمود، بیش‌ازپیش تشدید شده است. نکته قابل تأمل در این ارتباط آن است که در این میان به نظر می‌رسد کتابخانه‌های عمومی همچنان سرمایه اجتماعی قابل قبولی را در جامعه دارا می‌باشد که سبب بر ساخت بینشی در افراد به این نهاد به‌مثابه یک رسانه شده است.

از طرفی نیاز به شناخت اجتماعی و تاریخی از تعیین‌گرهای معنابخش زیست انسان به‌عنوان موجودی اجتماعی در چهارچوب‌های جمعیتی مانند قومیت یا ملیت است. از این‌رو تفاوت معنادار در گروه‌های سنی قابل تبیین می‌شود، زیرا نوجوانان به‌دلیل قرار گرفتن در دوره گذار و بلوغ شخصیتی بیشترین نیاز را به داده‌های هویت‌بخش احساس می‌نمایند. همچنین تعامل جنس و گروه سنی نیز به‌لحاظ آماری معنادار شده است و این به‌معنای تأمل بیشتر مردان در حوزه پرسش‌گری از هویت‌یابی می‌باشد. لازم به ذکر است که در اجتماعات عرب خوزستان، مبتنی بر میدان تعاملات اجتماعی، مردان به‌علت بافت سنتی و حضور پررنگ‌تر در عرصه عمومی از هویت جمعی برجسته‌تری برخوردار هستند که سبب می‌شود تا حساسیت نظری بیش از زنان نسبت به عناصر هویت‌بخش جمعی در خود احساس کنند که شالوده هویتی ایشان را شکل می‌دهد. این امر را می‌توان به‌عنوان ته‌نشست‌های انسجام مکانیکی در جهان معاصر تلقی نمود که همچنان فرد را (به‌ویژه مردان)، را در ذیل هویت جمعی مرتبط با عشیره یا گروه‌های خویشاوندی در بستری از تاریخ معنا می‌کند. از این‌رو ضرورت دارد تا با به رسمیت شناختن این مؤلفه، حلقه‌های پیوند قومی و ملی را تقویت نمود تا گذاری آرام و مبتنی بر آسیب‌های اجتماعی مدیریت‌شده از زیست خویشاوندی به زیست شهروندی که زیربنای توسعه پایدار است، نمود یابد.

۳- مخزن جامع

مقوله سوم کاملاً متناسب با هویت‌سازمانی کتابخانه‌های عمومی است و آن به آگاهی‌بخش بودن منابع کتابخانه به‌ویژه در خصوص کتاب‌های مرجع در وسعتی جهانی با تأکید بر تنوع است. در این نگرش

تأکید بر کتاب‌های فاخر با زبان عربی کشورهای همسایه نیز مدنظر بوده است. در این میان توجه ویژه به کتاب‌های فرادرسی، اطلس‌های جانوری، گیاهی، جغرافیایی و سایر حوزه‌ها مورد نظر قرار داشته است. تحلیل داده‌های کمی نیز نشان داد که همه گروه‌های سنی و جنسی مخزن را عنصر مهم آگاهی‌بخشی در کتابخانه‌های عمومی می‌دانند. از این رو، می‌توان با توجه به میانگین متوسط روبه‌بالای این مؤلفه، عنوان نمود که برای تمامی گروه‌های سنی فارغ از جنس، جامع بودن مخزن به معنای ارائه گستره وسیع و به‌روز از کتاب‌ها و منابع فارغ از سوگیری‌های قومی، ضرورت مهمی تلقی می‌شود و در صورت عدم توجه به آن می‌تواند منجر به زوال سرمایه اجتماعی نهاد کتابخانه‌های عمومی به‌ویژه مؤلفه اعتماد تعمیم‌یافته در میان اجتماعات مورد مطالعه باشد. لازم به ذکر است که اعتماد تعمیم‌یافته، مهمترین متغیر در برساخت تعاملی دوسویه بین جامعه و ساختارهای اجتماعی در دستیابی به اهدافشان می‌باشد.

۴- فعالیت‌های رسانه‌ای شاخص

فعالیت رسانه‌ای پویا و پُررنگ نهاد کتابخانه‌های عمومی در سطحی شاخص نیز می‌تواند جایگاه این نهاد را در شرایط اجتماعی خاص و بحران‌های حوزه‌های مختلف به‌عنوان مرجعی قابل اعتماد جهت دسترسی به اطلاعات موثق و برساخت اعتماد نهادی برجسته نماید. برای مثال این مهم به‌ویژه در ارتباط با حوزه سلامت که پاندمی کوئید-۱۹ سبب آشفتگی اطلاعاتی جامعه شده بود می‌توانست نقش بسیار مؤثری داشته باشد. تحلیل داده‌های کمی نیز نشان داد که همه گروه‌های سنی و جنسی، کتابخانه عمومی را رسانه‌ای قابل اعتماد برای کسب اطلاعات درست و روزآمد در بحران‌های مختلف اجتماعی و سلامتی می‌دانند.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به بررسی نیازهای اطلاعاتی کاربران کتابخانه‌های عمومی عرب‌زبان در استان خوزستان پرداخت و با استفاده از طراحی ترکیبی اکتشافی، چهار حوزه موضوعی کلیدی را شناسایی کرد که در آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی برای این جوامع نقش اساسی دارند.

اولین نیاز، نیاز فضاسازی هویت‌بخش بود. فضای اختصاصی متناسب با سلايق و علايق اجتماعات عرب‌زبان در کتابخانه به‌عنوان نیازی حیاتی شناسایی شد. این یافته با پژوهش‌های قبلی در مورد اهمیت فضاهای فرهنگی برای تقویت تعلق و مشارکت در کتابخانه‌ها هم‌راستاست. از طرفی ایجاد فضای متناسب برای گروه‌های قومی می‌تواند محیطی خوشایند برای مراجعین فراهم کند و آن‌ها را تشویق کند تا از منابع کتابخانه به‌طور مؤثرتر استفاده کنند (Harris, 2017).

دومین نیاز اطلاع‌رسانی هویت‌بخش بود که نشان می‌دهد تمایل به دسترسی به مطالب مربوط به فرهنگ و تاریخ عرب، بر اهمیت ساخت مجموعه‌ای قوی که منعکس‌کننده میراث جامعه باشد، تأکید می‌کند. مطالعات نشان می‌دهد، کتابخانه‌هایی با مجموعه‌های متنوع که هویت‌های فرهنگی خاصی را ارائه می‌کنند، استفاده و تعامل بیشتری را در میان آن جوامع تجربه می‌کنند (Audunson, 2005). تجهیز

کتابخانه‌ها به منابع عربی زبان در موضوعات مختلف، از جمله سنت‌های فرهنگی، تاریخ و ادبیات، می‌تواند مشتریان عرب‌زبان را برای کشف میراث خود و ارتباط با ریشه‌های خود توانمند کند. سومین نیاز مخزن جامع بود که تأکیدی است بر مجموعه‌ای متنوع به زبان عربی که نیاز به فراتر رفتن از منابع فرهنگی را برای کتابخانه‌های عمومی برجسته می‌کند. مخزن جامع شامل موضوعات مختلف به زبان عربی، نیازهای آموزشی و اطلاعاتی گسترده‌تر جمعیت عرب‌زبان را برآورده می‌کند. با انعکاس علایق متنوع در جامعه، کتابخانه‌ها می‌توانند به مراکز اطلاعاتی واقعی برای مشتریان چندفرهنگی تبدیل شوند (Williamson, 2020).

و در نهایت فعالیت‌های رسانه‌ای نشان‌دهنده اهمیت استفاده از روش‌های مناسب برای ارتقای منابع کتابخانه‌ای با تأکید روزافزون بر بازاریابی کتابخانه و استراتژی‌های توسعه است. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که برنامه‌های توسعه هدفمند متناسب با جمعیت‌شناختی خاص می‌تواند به‌طور قابل‌توجهی استفاده از کتابخانه را افزایش دهد (Lin, 2019). توسعه مواد و برنامه‌های اطلاع‌رسانی به زبان عربی ارتباط مؤثر با جوامع عرب‌زبان را تضمین می‌کند و آگاهی از منابع کتابخانه‌ای در دسترس آن‌ها را افزایش می‌دهد. در این زمینه می‌توان پیشنهادهای ارائه کرد؛ نظیر، طراحی و تجهیز فضاهایی در کتابخانه‌ها که به‌طور خاص برای مخاطبان عرب‌زبان اختصاص داده شده‌اند، استفاده از دکوراسیون و طراحی داخلی که نمایانگر فرهنگ و هنر عربی باشد، فراهم کردن امکانات و تجهیزات لازم برای برگزاری جلسات و فعالیت‌های گروهی، شناسایی و خریداری کتاب‌ها، مجلات، روزنامه‌ها و سایر منابع اطلاعاتی به زبان عربی، همکاری با نویسندگان و ناشران عرب‌زبان برای تهیه و ترویج آثار جدید، دیجیتال‌سازی منابع عربی موجود و ارائه دسترسی آنلاین به آن‌ها، استفاده از رسانه‌های محلی و شبکه‌های اجتماعی برای تبلیغ خدمات و برنامه‌های کتابخانه، برگزاری کارگاه‌ها و جلسات آموزشی برای آشنایی جامعه با منابع و خدمات کتابخانه، چاپ و توزیع بروشورها و پوسترهای اطلاع‌رسانی به زبان عربی، برگزاری نمایشگاه‌ها، سخنرانی‌ها، و کارگاه‌های آموزشی که به معرفی و تجلیل از فرهنگ و میراث عربی می‌پردازند، سازماندهی رویدادهای فرهنگی مانند جشنواره‌ها و مراسم‌های سنتی عربی، دعوت از هنرمندان، نویسندگان و پژوهشگران عرب‌زبان برای برگزاری جلسات و نمایشگاه‌ها در کتابخانه، ارائه کلاس‌های زبان عربی و آموزش‌های تکمیلی برای کودکان و نوجوانان، تدارک برنامه‌های داستان‌خوانی، نمایش‌های عروسکی و فعالیت‌های خلاقانه به زبان عربی، ایجاد گروه‌های مطالعه و بحث برای تشویق به خواندن و تبادل نظر بین جوانان، انجام نظرسنجی‌ها و مصاحبه‌های دوره‌ای با اعضای جامعه عرب‌زبان برای ارزیابی میزان رضایت و نیازهای آنان، تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده و استفاده از نتایج برای بهبود مستمر خدمات و برنامه‌ها، گزارش‌دهی منظم به مسئولان کتابخانه‌ها و ارائه پیشنهادات اجرایی بر اساس بازخوردهای دریافتی. با در نظر گرفتن این موارد، مسئولان کتابخانه‌های عمومی خوزستان می‌توانند فضاهای فراگیر فرهنگی بیشتری را پرورش دهند که بتواند نیازهای اجتماعات عرب‌زبان آن‌ها را برآورده کند. توسعه

فضاهای اختصاصی عربی، ساخت مجموعه‌های متنوع به زبان عربی، ترویج منابع کتابخانه‌ای از طریق اطلاع‌رسانی هدفمند، و ارائه برنامه‌هایی که فرهنگ و میراث عربی را تجلیل می‌کنند، می‌تواند به میزان قابل توجهی به استقبال و غنی‌تر شدن تجربه کتابخانه برای همه کمک کند.

***

References

- Abu, R. (2014). Community development and rural public libraries in Malaysia and Australia. Unpublished thesis (Doctor of Philosophy). *Melbourne: Victoria University of Australia. Faculty of Arts, Education, and Human Development.* <http://vuir.vu.edu.au/24833/>[Accessed 16 March 2017].
- Akyıldız, S. T., & Ahmed, K. H. (2021). An overview of qualitative research and focus group discussion. *International Journal of Academic Research in Education*, 7(1), 1-15.
- Audunson, R. (2005). The public library as a meeting-place in a multicultural and digital context: The necessity of low-intensive meeting-places. *Journal of documentation*, 61(3), 429-441. <https://doi.org/10.1108/00220410510598562>
- Bazargan, A. (2022). *An introduction to qualitative and mixed research methods*. Didar Publishing House. [In Persian].
- Biranvand, A., & Nikkar, M. (2012). *Public Libraries and Cultural Development*. . Chapar. [In Persian].
- Braun V, C. V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qual Res Psychol*, 3(2), 77-101.
- Correa, A. F., Mchombu, K. J., Rodriguez, G. M., Diana, R., & Yapa, N. U. (1997). *Rural information provision in developing countries: measuring performance and impact*. New York: UNESCO.
- Department for Environment, F. a. R. A. D. A. C. E. (2014). *Rural library services in England: exploring recent changes and possible futures*.
- Ghafary Qadiri, J., & Shaqayeqi, M. (2023). Public Libraries and Analysis of Their Social Functions as a Communicative-Media Institution. *Information and Public Libraries Research*, 16(3), 5-38. <https://doi.org/https://doi.org/20.1001.1.26455730.1389.16.3.1.4> . [In Persian].
- Ghanbari Borzian, A. (2023). Factors Influencing the Saliency of National Identity among Arabs in Khuzestan (A Grounded Theory). *Sociological Studies (Journal of Social Sciences)*, 30(1), 313-333. [In Persian].
- Halek, M., Holle, D. & Bartholomeyczik, S. . (2017). Development and evaluation of the content validity, practicability and feasibility of the Innovative dementia-oriented Assessment system for challenging behavior in residents with dementia. *BMC Health Service Researches*, 17, 1-26.
- Harris, R., & McKechnie, L. . (2017). Libraries, equity and social inclusion. *Library Trends*, 65(4), 493-512. <https://doi.org/10.1353/lib.2017.0023>
- Hildreth, S. (2007). Rural libraries: the heart of our communities. *Public Libraries*, 46(2).
- Issak, A. (2000). Public libraries in Africa: a report and annotated bibliography. *Oxford: An International Network for the Availability of Scientific Publication (INASP)*. http://www.inasp.info/uploads/filer_public/2013/03/08/public_libraries_in_africa.pdf[A

- ccessed 1 March 2017].
- Jill, P. (2007). *Public Library Services: IFLA/UNESCO Guidelines for Development*. (A. Shakoui, Trans.). Chapar. [In Persian].
- Khademizadeh, S., Shekari, M. R., Navah, A., Hashemi, E., Koochi Rostami, M. (2021). Rethinking in functioning Public Libraries from the Perspective of Jürgen Habermas Public Sphere. . *National Studies on Librarianship and Information Organization (NASTINFO)*, 32(2), 3-22. <https://doi.org/https://doi.org/10.30484/NASTINFO.2021.2810.2026> . [In Persian].
- Kiger, M. E., & Varpio, L. (2020). Thematic analysis of qualitative data. *Medical teacher*, 42(8), 846-854. <https://doi.org/10.1080/0142159X.2020.1755030>.
- Lin, W. X., & Boamah, E. . (2019). Auckland libraries as a multicultural bridge in New Zealand: Perceptions of new immigrant library users. *Global Knowledge, Memory and Communication*, 68(6/7), 581-600. <https://doi.org/10.1108/GKMC-04-2019-0046>
- Mallik, S., & Nayek, J. K. (2018). Public library role for the development of socio economic conditions of Lodha Community in Senna and Chandana mouza, Keshiary block, Paschim Medinipur. *Library Philosophy and Practice*, 1-20.
- Mohammed, B. B. (2019). *Provision of public library services to meet the information needs of rural dwellers in the North-Western zone of Nigeria (Doctoral dissertation)*.
- Momodu, O. M. (2012). Rural libraries and community in Nigeria. *International Journal of Basic, Applied and Innovative Research*, 1(3), 91-97.
- Mtega, W. P. (2012). Access to and usage of information among rural communities: a case study of Kilosa district Morogro region in Tanzania. *The Canadian Journal of Library and Information Practice and Research*, 7(1). <https://doi.org/https://doi.org/10.21083/partnership.v7i1.1646>.
- Mutula, S., & Majinge, R. M. . (2016). Information behaviour of students living with visual impairments in university libraries: a review of related literature. . *Journal of Academic Librarianship*, 45(5), 1-7. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.acalib.2016.06.019>.
- Obinyan, G. A., Obinyan, O. O., & Aidenojie, E. (2011). Use of information resources in four branches of a state public library in Nigeria. *Chinese Librarianship: an International Electronic Journal*, 31, 1-16.
- Okiy, R. B. (2003). Information for rural development: challenge to Nigerian rural public libraries. *Library Review*, 52(3), 126-131.
- Oyeronke, A. (2012). Information as an economic resource: the role of public libraries in Nigeria. *Chinese Librarianship: an International Electronic Journal*, 34, 66-75.
- Oyovwe-Tinuoye, G. O., Omeluzor, S. U., & Emeka-Ukwu, U. (2015). Rejuvenating Public Library Services in Delta State for National Development. *Open Access Library Journal*, 2(11), 1-9. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.4236/oalib.1102048>.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation and research methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Pyati, A. K. (2009). Public library revitalization in India: hopes, challenges, and new versions. *First Monday*(14). <https://doi.org/https://doi.org/10.5210/fm.v14i7.2588>.
- Sultana, R. (2014). Rural library services: lesson from five rural public libraries in West Bengal. *Journal of Humanities and Social Science Invention*, 3(10), 27-30.
- Williamson, R. (2020). Learning to belong: Ordinary pedagogies of civic belonging in a multicultural public library. *Journal of intercultural studies*, 41(5), 543-558. <https://doi.org/10.1080/07256868.2020.1806801>